СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLV. Ч. 290. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 14-го грудня 1937. No. 290. Jersey City, N. J., Tuesday, December 14, 1937. VOL. XLV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАПИТУЮТЬ СОВЄТСЬКОГО АМБАСАДОРА, ЩО СТАЛОСЯ З РОБІНСОНАМИ

ВАШИНГТОН. — Американський уряд офіційно запитав совєтського амбасадора у Вашингтоні, Трояновського, що сталося з американськими громадянами Робінсоном і його жінкою, які перебували в Москві й нагло щезли. Американський уряд підкреслив, що він занепокоєний їх долею і хотів би, щоб вони скоро віднайшлися.

ТРОЦЬКОГО ОЧИСТИЛИ З ЗАКИДІВ.

НЮ ЙОРК. — Спеціяльна комісія під проводом д-ра Джана Дюія після довгих розглядів ствердила, що це неправда, начеб Троцький і його син приготовляли переворот у Совєтах. Закиди совєтського уряду в тому відношенні безпідставні. Та сама комісія також ствердила, що признання розстріляних минулого року в Москві большевицьких провідників мають у собі такі суперечності, що це виключає брати їх під увагу як правдоподібні. Коли ж совєтський уряд брав їх під увагу як правдоподібні, то видно він не старався знайти правду. Вкінці комісія сказала, що ці зізнання осягнено вимушенням.

ПОНУРА ДРАМА В ТЮРМІ.

КОЛЮМБІЯ (Полуднева Каролайна). — В місцевій тюрмі розігралася понура драма, в якій утратив життя капітан тюремної поліції, Сендерс. Шість вязнів вирвалися зо своїх келій і, схопивши капітана Сендерса, забаракадувалися враз з ним в одній тюремній кімнаті. Після цього вони домагалися від тюремної сторожі, щоб їх випустили, бо вбють Сендерса. На місце цеї драми прибув сам губернатор, який крізь двері старався переконати вязнів, щоби піддались, а за це не дістануть спеціяльної кари. Але злочинці відмовились і шістьома ударами ножем убили Сендерса. Спеціяльна бриґада кинула до тої кімнати, де вони були забаракадувалися, слізні бомби. Щойно тоді злочинці один по одним з піднесеними руками вийшли з кімнати і піддалися.

ЗНАЙШЛИ ЧОЛОВІКА, ЩО ВБИВ АВТОМ СТАРУ ЖІНКУ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська поліція знайшла власника авта, яке вбило пару днів тому на Парк ревю стару жінку. Ним є молодий лікар д-р Тул. Його арештували рано, коли він був іще в ліжку. Поліція дошукалась до нього по одній малій шрубці, що була відлетіла, коли авто вдарило жінку. Наперед поліція знайшла авто, до якого належала ця шрубка, а потім власника, до якого належало авто. Лікар говорить, що він не знав, що вбив жінку. Він справді пригадує собі, що був щось зачепив у часі їзди, але думав, що це був край хідника.

УПОДОБАННЯ РІЖНЯТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — Товариство нюйорських купців рішило видати альбом, який відкривав би красу Ню Йорку. В тій цілі назначено 20 архітектів і 20 інжинірів, щоб вони рішили, котрі краєвиди є найкращі. Та тут показалося, що мистецький смак дуже ріжниться навіть серед спеціялістів у даному ділі. Бо ні один краєвид не осягнув серед тих експертів рішальної більшости. Одні говорили, що те гарне, а інші, що інше.

НАЙБІЛЬШЕ БРАК ПОМЕШКАНЬ У ЦІНІ $30.

ВАШИНГТОН. — Федеральна мешканева адміністрація ствердила, що в Америці є найбільший брак помешкань у ціні $30. Біля два міліони родин шукають таких помешкань, і колиб могли знайти відповідне помешкання в тій ціні, то відразу туди спровадилисяб.

ДОБИВАЮТЬСЯ РІВНИХ ПРАВ З ЧОЛОВІКАМИ.

ВАШИНГТОН. — Жіноча Партія на своїй дворічній конвенції ще раз підкреслила потребу дати жінкам у кожній ділянці суспільного життя такі самі права, які мають чоловіки. Повне зрівнання прав жінки думають вони осягнути через федеральний конгрес.

ВСЕСВІТ ВИПОВНЕНИЙ ДРІБНИМ ПОРОШКОМ.

ВАШИНГТОН. — Проф. Ейдамс виголосив в Інституті Карнеґія доклад, у якім сказав, що міжпланетарні простори виповнені дрібнесеньким порошком, таким самим, з якого складаються наші планети.

ОСТЕРІГАЄ ПРОМИСЛОВЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Джозеф Кенеді, якого недавно президент Рузвелт назначив амбасадором до Анґлії, остеріг промисловців, щоб вони не нарікали, тільки співпрацювали враз з урядом у напрямі економічної поправи Америки. Бо коли не схочуть співпрацювати, то можуть сподіватися такої економічної катастрофи, яка вийде для них самих найгірше.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

СЕКРЕТАР ВНУТРІШНІХ СПРАВ ОБВИНУВАЧУЄ БАГАЧІВ.

Секретар внутрішніх справ у кабінеті президента Рузвелта, Гарольд Л. Ікес; посадник міста Ню Йорку, Ля Ґвардія; і Вилієм Ален Ґвайт, редактор з Канзасу, на бенкеті Союзу Американських Громадянських Свобод у Ню Йорку. Перед цим великим зібранням Ікес виступив з промовою, в котрій заявив, що багаті й впливові американці в фашистівськім нахиленні пробують завести в Злучених Державах фашизм, послугуючися притому боротьбою проти комунізму.

У МОНТРЕАЛІ ХОТЯТЬ ОПОДАТКУВАТИ КОТІВ.

Ч. М. Инс, директор гуманного товариства, подав пропозицію, щоб оподаткувати всіх котів у Монтреалі по $1.00 за голову. Податок будуть платити власники. Инс твердить, що оподаткування принесло б Монтреалові $60,000 річно.

ПОЛІЦІЯ ШУКАЄ ЗЛОДІЯ, А ЦЕЙ ГРАБУЄ ПОЛІЦІЙНУ СТАНИЦЮ.

Така дивна подія сталася в Бебінді, Онт. Злодій, котрого зланано, втік з поліційної станиці в Бебінді. Малий відділ поліції малого містечка кинувся в погоню за вязнем, а цей спокійно вернувся до поліційного будинку і, не заставши там живої душі, забрав 100 готівкою й інші річи та й зник. Тепер поліція Бебінди з іще більшою ревністю шукає злодія, що її обікрав, обдурив і пустив на сміх.

ЗГИНУЛА НА ГРОБІ ЧОЛОВІКА.

Трагічний випадок скоївся в дні Всіх Святих на цвинтарі в баварській місцевості Гапомансель. 70-літня вдова Катерина Шриґобель укляклa не могилі свого чоловіка, щоб прибрати її квітами. Нараз зісунулася з нагробника тяжка плита і придавила старушку. Коли добули її з-під каменя, вона вже не жила.

ЛЮБОВНА ТРАГЕДІЯ.

Службовець деревної фірми „Годуля" в Майдані біля Сколього, 27-літній Віктор Пахла, хотів женитися з Марією Дутка. Одначе дівчина зірвала з ним і заручилася з якимсь львовянином. Коли вибиралася на вінчання до Львова, заздрісний Пахла пробив її ножем у груди, але поверхово. Опісля тим самим ножем відобрав собі життя. Дівчина не дуже взяла собі його смерть до серця, бо, перевязавши собі рану, таки поїхала до вінчання.

СУДДЯ КРИТИКУЄ ГАСЛО „КАНАДА ДЛЯ КАНАДІЙЦІВ".

Одобрюючи аплікації на громадянські папери в Лондоні, Онт., для 21 чужинців, суддя МкФеден заявив, що йому вже досадно слухати клича „Канада для канадійців!" Водночас він звернувся до уряду, щоб той відкрив свобідну іміграцію до Канади зі всіх країв Европи, а не тільки з Анґлії. В Канаді є ніні місце для 25 міліонів душ населення. Край є покритий сіттю залізничих доріг, славиться системою гідро-електропроводів, а поруч з тим незаселені простори. Це те саме, що настановити чоловіка з хлопцем управляти 10-тисячною фармою.

Судя твердив, що Канада потребує населення і цей факт стверджують самі державні мужі Канади. В світі є два біліони душ. За сто літ це число подвоїться. А куди вони подінуться?

Таких голосів більше від цю пору в Канаді.

ГОРА ЗАСИПАЛА ФАБРИКУ СІРКИ.

Велике пригноблення в цілій Японії викликала величезна катастрофа, що трапилася в префектурі Гума. Звічна гора Кенацит (2,028 м.) обсунулася й засипала фабричну оселю, що була під горою. Звали землі засипали будинок дирекції та фабричні будинки копальні сірки та 54 доми, де жили гірники. Розмірів катастрофи ще не змогли устійнити. Здається, що засипаних є коло 300 гірників і урядовців. Рівночасно з обсуванням гори вибухнула сірка та склад вибухових матеріялів, призначених у копальні. Засипано 1,500 поженників на помін. Вони перешукують звали землі, щоби шукати вбитих і ранених. Ратункову акцію утруднюють сніжні опади. Земля засипала, здається, і шкільний будинок з кількасот дітьми.

КАТАСТРОФА ЛІТАКА.

Дня 12-го листопаду ц. р. в год. 16:40 під селом Мисідла, 3 км. від Пісочка, трапилася катастрофа комунікаційному літакові П. Л. Л. „Льот", що летів з Кракова до Варшави. У випадку згинули чотири особи: Костанецкі (мати й син), Габлецц, промисловець з Кракова, й Берґрін, шведський промисловець фірми С. К. С. Потовчені: гр. Потоцка, Бер, промисловець, і його жінка, Тавсіґ, Пельчар, проф. університету в Вильні, та члени залоги: Вітковскі, летун і радіооператор Блющ. Випадок трапився при підходженні до осідання при слабій видимості з невиясненних причин. Ці причини розглядає тепер окрема комісія.

Устійнили, що літак, який розбився під Варшавою, зачіпив лівим крилом за електричні проводи. Тому й наступила катастрофа. Ці проводи мають напруження 3,000 вольт. Літак урвав два проводи. Причиною катастрофи було неточне функціонування висоміра.

Літак зовсім знищений. Два його мотори лежать у віддалі 60 м. від металевого тулуба, що є зовсім логнутий. Крила знищені. З усієї внутрішньої обстанови залишився тільки один фотель, що на ньому сидів австрійський громадянин Тавзіґ. Він єдиний вийшов цілою з катастрофи.

Доцент варшавського університету, д-р Ян Костанецкі, мав іще по катастрофі стільки сили, що сам дійшов до самоходу. Здавалося, що він не є тяжко ранений, але в дорозі до лічниці він утратив життя.

Графиня Потоцка, якої стан здоровля є найтяжчий, летіла на похорон брата. Вона зазнала струсення мізку.

16-ЛІТНІЙ МУЖ.

Судья в Гамілтон, Онт., розбирав справу Ґордон Вокера, 16-літнього юнака, що є обвинувачений за кривоприсягу. Вокер утік з дому поправи три роки тому та оженився, подаючи свій вік на 21 літ. Він оженився тому, що, оженився, бо хотів мати свій власний дім. До поправного заведення віддали його родичі. Він одначе втік, маючи заледви 13 літ. Від того часу давав собі сам раду. Одного часу вернувся додому, але мати вибила його і він знову втік. Знайшовши собі працю біля Ґримсбі, знайшов і дівчину та оженився з нею. Він був гарвазд, як він мав 21 літ. Він роджений в Америці та думає там назад віїхати, коли вийде на волю.

ШАНТАЖИСТКИ ПЕРЕД СУДОМ.

У львівськім окружнім суді відбулася розправа проти двох сестер Пліховских, що займалися кравецтвом, а властиво шантажем на шкоду чоловіків, з якими мали зносини. Одна з них натягнула на грубі суми інжиніра Р. у формі аліментації для дитини, вмовивши в нього батьківство. Розправа, що викрила огидні брудні кулисові життя і дівела на денне світло низку темних типів, скінчилася засудом обох сестер на 4 роки вязниці.

ВІДГОМІН ЛИСТОПАДОВИХ ДНІВ: М. ХОМЯК ЗНОВ ПЕРЕД СУДОМ

ЛЬВІВ. — Як відомо, 10. жовтня ц. р. засудив польський суд на смерть бувшого булавного УТА за вбивство мясара Йосифа Лінтнера підчас листопадових боїв у Львові 1918 р. Присуд видано, хоч не доказано, що вбивства доконав підсудний, та хоч ця подія мала місце на відтинку, в якім приходило до частих боїв між українськими і польськими частинами. А тим останнім допомагав Лінтнер чинно. Кару смерти замінено згідно з амнестійним законом на кару 15 літ вязниці. Та тепер прокуратор поставив М. Хомяка ще раз перед суд за вбивство „Леопольда Мехоньского, теж підчас листопадових боїв у 1918 році. Свідками є ті самі особи, що обвинувачували підсудного при першім присуді. На розправі М. Хомяк заявив трибуналові, що він і тепер не винен, а хоч його уже засудили за Лінтнера, то він іще й тепер „заявляє перед Богом і судом, що він не винен і теж не вбив Лінтнера". До одної з зізнаючих свідків заявив оборонець Шевчук по її зізнаннях так: „Це неправда. Ви, пані, ще відкличете це на смертній постелі".

УКРАЇНІ ПІД СОВЄТАМИ НЕ СТАЄ ЗБІЖЖЯ.

КИЇВ. — Чимало колгоспів У.С.С.Р. рішили не продавати цього року державі збіжжя, бо мають його так мало, що не вистарчить на власні потреби. У цій справі вислано владі понад 23,000 резолюцій.

„ЧИСТЯТЬ" УКРАЇНСЬКУ ПРЕСУ.

КИЇВ. — В У.С.С.Р. заарештовано і покарано засланням 47 редакторів. Сталося це в останніх трьох чвертьріччях. У тім самім часі усунено яких 80% відповідальних редакторів, яких теж здебільша повиключувано з партії за участь в „опозиції", або за звязок з нею.

ЧУБАР ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ І НІМЕЦЬКИХ ФАШИСТІВ.

МОСКВА. — Влас Чубар, заступник премієра У.С.С.Р., виголосив з нагоди виборів у Харкові кандидатську бесіду, в якій відгрожувався польським і німецьким фашистам, що думають наступати на Україну. Казав, що Совєти не лякаються того наїзду, бо мають повно війська, літаків, повзів і зброї.

СКІНЧИЛАСЬ ОГИДНА КОМЕДІЯ.

МОСКВА. — „Вибори" скінчені. Вийшли ті, що їх призначено до вибору ще тому місяць. Сталін заявив, що ті вибори є великою перемогою — демократії!

ДАЛІ УСУВАЮТЬ ГЕНЕРАЛІВ.

МОСКВА. — Були при виборах деякі зміни щодо кандидатів, бо декотрі з тих, що були іменовані тому місяць, опинилися за той час у тюрмі. А декого казав уряд зчеркнути з бальотів. До тих останніх належать два генерали: Алксніс-Астров, комендант повітряних сил, і ген. Густав Бокис, комендант повзового корпусу. Ген. Алскніс-Астров був одним з тих, що судили ген. Тухачевського і вислали його на смерть. Тепер прийшла черга на нього.

РОЗБИВАЮТЬ ЛІҐУ НАЦІЙ.

РИМ. — Мусоліні виголосив палку промову, якою проголосив, що Італія перестала бути членом Ліґи Націй. Казав, що Ліґа не причиняється до світового замирення, а тільки підготовляє нові війни.

БЕРЛІН. — Німеччина заявляє, що вже ніколи і під ніякими умовами не вернеться до Ліґи Націй.

ПАРИЖ. — Рахуються з тим, що повстане „фашистівська" Ліґа Націй, до якої покищо крім Італії й Німеччини буде належати ще й Югославія.

ЛОНДОН. — В Анґлії здають собі справу, що в Европі настає новий розділ сил, але не привязують надто великої ваги до виступлення Італії з Ліґи Націй. Це тільки вілучить Анґлію від Італії й звяже її ще тісніше з Францією.

ДОБРИЙ ТОРГ З ЯПОНІЄЮ.

ТОКІО. — Війна Японії з Китаєм збільшила японські закупна в Злучених Державах на 65.3% у порівнянні з минулим роком. Японія закуповує тепер найбільше бавовни.

ГЕН. ФРАНКО ПОСУВАЄТЬСЯ ВПЕРЕД.

МАДРИД. — Літаки ген. Франка постійно бомбардують місто. Крім цього йде наступ на столицю з трьох сторін. Є це початок давно заповідженої великої офензиви революційної армії. Як подають, війська ген. Франка розпочали ту офензиву з повним успіхом.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КЛЮЧ ДО МОСКОВСЬКИХ УБИВСТВ

У соціялістичних і комуністичних кругах Америки йде тепер завзята кампанія за суди й розстріли большевицьких лідерів у Росії. Видають про цю справу документи, рапорти, протоколи розслідів, публичні листи. Розкривають усе нові факти, хвалять большевицьку офіційну пропаганду, показують на наслідки розстрілів для престіжу Росії в світі.

З цих документів спеціяльний інтерес представляє оголошений недавно соціялістичною школою Ренда в Ню Йорку „Лист одного старого большевика". Замітний він тим, що подає не тільки факти крівавої чистки, але і її тло.

Вихідною точкою крівавої розправи був рік 1932-гий, коли то положення в Росії було критичне. Наслідки голоду (котрий большевицький уряд пробував перед світом закрити) були для робітників такі страшні, що вони майже не мали що їсти й що їм здавалося, що вони скоро не зможуть працювати. На тлі того голоду повстало в Росії невдоволення зо Сталіна. Серед комуністів настав рух за його усунення. Сталін попав на слід тієї аґітації й нацькував собак „Ґе-Пе-У" на автора й пропаґаторів тієї програми. Серед молодих комуністів зріс терористичний настрій, що навязував до традицій терору, зверненого проти царату.

Коли в 1933. році випали гарні жнива, Сталін наложив тверду руку, щоб селяни їх зібрали, а добувши цим признання від міських робітників, він почувся сильнішим і не потребував уже боятись усунення. Зараз коло нього повстали кліки, з котрих кожна побивалася за його ласку. Коли Ніколаєв, екзальтований, нервовий чоловік, ділаючи певно одинцем, убив Кірова, провідника одної такої кліки, Єжов, молодий амбітник, яких багато в комуністичній партії, став рости в піря, як це звичайно діється в деспотичних кругах, нашіптуючи диктаторові на вухо чутки про заговори проти нього. Єжов використав убивство Кірова та деяку лагідність старих большевиків супроти ґрупи, що оточувала вбивника Ніколаєва, щоб „вичистити" всіх старих, а засадничих большевиків, які одні серед загального карієровичівства в комуністичній партії були ще як-так вірні засадам. Сталін з питомою кавказьким гірнякам мстивістю різав старих большевиків, про котрих Єжов запевняв, що вони хочуть його скинути або вбити. Коли Яґода, голова „Ґе-Пе-У", спротивився такій лютій розправі, Єжов його арештував. Єжов став тепер правою рукою Сталіна.

У цей спосіб „Лист одного старого большевика" малює верхівку комунізму в Росії як дику, безпринципну, жорстоку, мстиву банду карієровичів, що дбають лише за свою владу, що для неї готові жертвувати все: своїх найближчих товаришів, партію, селян і робітників, котрим буцімто вони служать, та силу й престіж держави, котрою вони керують. Цей „лист" є образом розкладу деспотизму, розкладу, що виходить уже з самої натури деспотизму.

Значіння цих фактів для будучности Росії й народів, з нею звязаних, очевидне.

ПОВІДОМЛЕННЯ: **Товариство Рогатинщина, відділ 396 У. Н. Союзу,** повідомляє всіх своїх членів, чоловіків і жінок, місцевих і позамісцевих, що річні збори відбудуться в **неділю, дня 19-го грудня, в годині 6-тій ввечір,** під ч. 142 Орр вулиця, Пітсбурґ, Па. Просимо членів і родичів, щоб сказали своїм дітям, щоби прийшли на ці збори, бо для них буде дуже важна справа. Тому ви родичі прийдіть разом з дітьми, бо на тих зборах буде заступниця гол. предс., У. Н. Союзу, пані **Марія Малевич.** Вона має важніші справи для нашого відділу і для добра У. Н. Союзу. Крім того наш відділ має свої важні справи до полагодження. Щоб усім було вигідно, уряд винаняв більшу галю, щоби всі мали більше місця, як зійдемося разом на збори.

290

Уряд відділу.

ҐЕРҐАРТ ГАВПТМАН

З приводу сімдесятьпятьліття уродин найбільшого нині поета Німеччини, Ґерґарта Гавптмана, — він уродився 15. листопаду 1862 р. в Шлезії, в місцевості Зальцбрун — принесла віденська **„Фолькс-Цайтунґ"** з 15. листопаду святкову статтю пера відомого віденського поета і письменника, **Гуґона Ґрайнца,** яку оцим подаю читачам „Свободи" у перекладі українською мовою. Її автор пише:

Якщо приглянутись ближче до одного з раніщих портретів Ґерґарта Гавптмана, то не можна не почувати притім просто непереможного захоплення світлосяйною молодістю, яка бє з поетового обличчя і з поетових очей. Але е тут ще і щось інше, ніж сама молодість. Є ось, мов наперекір подихові блаженности й непереможности в обрисах поетового виду, і риски деякої суворости та аскези, що так і провіщують вам міцну свідомість внутрішнього звання та грядучої зрілости творчого духа. Ну, від того часу обличчя молодця прообразилось уже давненько в обличчя старого чоловіка, і воно відомо, що подоби старого Гавптмана порівнюють часто та залюбки з подобами старенького Ґете, відкриваючи тут, як кажуть, багацько схожости. Але якби воно там і не було з цього погляду, одно певне, а саме, що обличчя молодого Гавптмана перейшло вже давно до історії, і сьогодні воно з повним правом являється нам репрезентативним обличчям молодої творчої Німеччини зперед пятьдесятьох років.

Це була Німеччина епохи найглибшого миру, де всі боротьби і бої, що то їх зводили тоді, зводились лиш у ділянці духової творчости й мистецва. Тоді не було ще війни, веденої на позиціях; тоді знамям війни був щонайживіший рух. Стариня боролась проти молоді, ґенерація проти ґенерації, і от ненадійно, саме в найбурхливішім розгарі тієї боротьби, став Ґерґарт Гавтман, відомий досіль як поет тільки в щонайтіснішім крузі своїх друзів, хороводом наймолодшої Німеччини. А сталося це перед полуднем дня 20. X. 1889 р., коли то в берлінському Лессінґтеатрі виставлено вперше Гавптмана „Фор Зонненафґанґ" (**„Перед сходом сонця"** — укр. переклад Б. Грінченка й Ф. Федорцева). Ота вистава, влаштована мистецькою орґанізацією **„Фрае Бине"** (Вольний Театр), відбулася серед страшливого крику і заколоту, так, що Гавптманову штуку тільки з трудом доґрано до кінця. Та проте Ґерґард Гавптман був на другий день уже славною людиною, правда, — для багатьох „славний" у злім значінні цього слова, а саме як „драматурґ погані", або як „найнеморальніший драматурґ усього століття". Отак прославлюваним і натавровуваним водночас, і то не у глуші якогось затишку, а в розгарі **найзавзятішої боротьби,** вийшов молодий поет на арену світу, а його імя означало відтепер важливу програму.

Від того часу минуло згодом цілого пів століття, і сьогодні Ґерґартові Гавптманові вже сімдесять пять років. Але вже тому пять і тому пятнацять років, ушановувано його врочисто як репрезентаційного поета Німеччини, і требаб хіба робити кривду і поетові і Німеччині, якщоб кому прийшло на думку відмовляти тіє почести старому героеві німецької поезії. Бо хоч за останніх пять літ його творче надбання не надто поповнилось, то проте воно само собою повне такої величі і такого значіння для батьківщини, що це зовсім правильно коли його надзвичайну вагу все наново підкреслюють. Упродовж довгих десятиліть ось Гавптманове імя було експонентом німецької поетичної творчости, а й він сам виріс до міри провідної індивідуальности, в якій духова Німеччина — ворушена таксамо, як і поет, водно проблемами часу й боротьбами — могла добачувати довго відсвіт свойого власного ества. З ідейної вузини своїх натуралістичних первопочинів видвигнувся Гавптман до вершин усеобіймаючого, вселюдського світовідчування, і воно ясне, що сама драматична форма йому з цього погляду не вистарчала. Але на овидах тієї великанської ширини, в якої межах розвивається його творчість, являється як найважніший її чинник усе наново — страждання людини. Зпочатку, правда, це лиш жертви соціяльного покривдження, що то він їх вибирає собі героями своїх драм, але притім Гавптманові не йде ніяк про суспільну критику, не вичувається в нього ніякої охоти зміняти суспільний лад. Він ось революціонер серця, а не політики. Найважніше для нього це змагання видвигати людські душі, з темних прірв у всій їх невміручій красі. І отак співчуття з жертвами катастроф, які можуть стати призначенням кожного з нас, це найяскравіша і найбільш міродатна риса його індивідуальности. І з тієїж причини не надавався Гавптман на члена суду присяглих, яким він був кілька разів у містечку Гіршберґ, бо воно ясне, що там за його спонукою видано було надто багато увільняючих присудів, через що його опісля прокуратор з лісти присяглих зправила зчеркував. Ставити ось когось перед суд — це не було його діло, ні в дійсности ні в його творах, яких героями це далеко частіше люди страдаючі, винуваті й повні безвиглядного змагання зо собою, ніж люди вольні, боркі та творчі.

І це й одна з найпочесніших признак його життя, **що без боротьби** довкола Ґерґарта Гавптмана **не обійшлося ніколи.** Не багатож було драм між його першими творами, які здобули безумовний успіх, а проте сталося з цього погляду таке чудо, що неодна з тих, що спершу перепали, через декілька років — ми пригадаймо тут тільки історію штуки **„Флоріян Ґаєр"!** — діждалася свойого світлого воскресіння. Отимто й міг Гавптман сказати про свої твори з гордістю, що вони „проміж любов і ненависть змогли самі знайти собі свій шлях". Правда, — в останніх роках та жагуча боротьба за твори Гавптмана трохи припинилася, може тому, що наш поет не давав уже як драматурґ так багацько, як перше. Затеж саме на семе десятьліття його життя припадає обік автобіоґрафічних творів, що сягають у дитячі й молодечі роки поета, епос про **Тіль-Ойленшпіґеля** як пізний твір монументальної величі. Це ніби Гавптмановий **„Фавст",** і то друга його частина. Ввесь ось відсвіт існування в душі поета, все прещедре богатство його думок і постатей, уся мудрість і фантазія, дійсність і мрія уподоблені тут Гавптманом у мандрівках і видіннях того модерного, шляхами розшматованої Німеччини безупинно блукаючого лицаря та волоцюги, формою оконечної досконалости.

Досконалости мистця на вершинах.

Але якщо доводиться нам глядіти на творче надбання таких розмірів і такого значіння, і коли подумаємо, скільки то соткам постатей і подоб Ґерґарт Гавптман увітхнув душу й життя, і якщо він в усіх епохах і в усіх культурних середовищах здобув собі право громадянства, то воно не годиться оцінювати поета, який довершив того всього, тільки з погляду на той чи інший його твір (так ось як у нас, українців, для яких Гавптман ще завжди тільки поет драми **„Затоплений дзвін"** (1896)! — О. Г.). Бо воно вже притім так, що поет упродовж такого довгого свойого життя виростає далеко поза межі своїх творів як явище, що існує своїм окремим існуванням обік них, і яке треба оцінювати таксамо, як і поетові твори. Значить, — Ґерґарт Гавптман це не тільки автор більш, ніж трицятьох драм, віршованих творів, романів і новель, увінчаних славою на ввесь світ. Він не тільки почесний доктор одного американського й одного анґлійського університету, і власник ордеру Червоного Орла колишньої цісарської Німеччини. Він же і людина, якій імя — Ґерґарт Гавптман. А ця людина в ньому це вже давно не сам лиш автор таких то і таких творів, а просто символічний ідеал високотворчого, німецького мистця, що зумів помножити в собі життя стократно, щоб з глибин його створити ще одно й зовсім нове, відповідно до ідеї, яка була його власною, і при допомозі засобів, пристроєних ним самим, нехай іноді так сміливо й своєвладно, що декого могли його творчі засоби затрівожити, або й геть відштовхнути від поета. Бо навіть ще й геть-геть пізніше не бракувало ніколи приводив дотого, щоб у тім чи іншім таборі не були невдоволені з Гавптмана. Та проте ніколи не було так, щоб Гавптман дас себе опутувати згори застійненим програмам та кличам.

Він зріс повний чудової свободи і жив відповідно до власних законів, законів свойого серця, як німець, що ніколи не забував про свою шлезійську батьківщину, а притім і про те, що поза тією рідною батьківщиною був ще і світ, де люди страждали таксамо, як і там, і всі — багачі й бідаки, вельможі і сірина. Правда, — в первопочинах Гавптманової творчости здавалось воно, начеб то він цікавився передовсім проблемами нинішньої людини. Але це воно саме здавалось тільки. Бо швидко він переконався, якою то коротенькою та проминаючою миттю є ота теперішність. Отак в одній зо своїх промов у Відні Гавптман, говорячи про напруження між ґенераціями та про двацятьлітніх молодиків, які думають, що цей безмірно старий світ щойно з ними має початись або й уже почався, сказав слова: „...Але опісля з необхідністю природнього правила почнуть вони (молоді люди) вростати духом у ще непережиті століття, тисячліття і стотисячліття світу, значить у **вічно-вчорашне,** і хоч іще завжди почуватимуть притім насолоду свойого короткого існування, то відчують і те, яке цілком не нове і яке маловажне воно, коли дивитись на нього з погляду на вічно-вчорашне".

Та проте годі не сказати, що відношення нинішньої німецької молоді до Гавптмана далеко не те, що його бачилось у молоді тому трицять чи сорок років. Але й хіба моглоб воно бути йнакше?... Нинішня молодь ось не має багато нагоди подивляти Гавптманові архитвори на сцені. І отак і йому доводиться зазнати гіркої правди слів про те, що „довкола сімдесятьлітніх стає щораз то тихше..." Він же сам пережив таке тоді, коли йому було трицять років, і він сам був відносно тодішніх старих такою світлосяйною молодю, як ота, що виросла тепер і що має своїх поетів... Але все оте не значить ніяк, що цілотвір Гавптмана належить уже до минулого. Ні — те, що наш поет створив, протріває ще довгі часи. Бо Ґерґарт Гавптман це епохальне воплочення значної доби духової культури і ґенія Німеччини, і цього добутку його життя і творчости не відбере йому і найдальше майбутнє.

Д-р Остан Грицай.

ЯПОНЦІ В ЖИТТІ ТА РОДИНІ

Японці кажуть, що великодушна і шляхотна людина повинна визначатися трьома прикметами: відвагою, чесністю і любовю. Без тих прикмет не є людина людиною, життя не булоб життям. Будь людиною для себе і для інших, ділися своєю радістю з іншими та знайди охоту й силу помогти ближньому переносити його горе. Помагай, щоб тобі помагали! Це меньше-більше життеві напрямні великодушних японців — у яких відзеркалюється вплив буддизму — релігії любови.

Відвага проявляється у японців не лише як сміливість, погорда життя і змагання до успіху, який все мають лише відважні. Відвага проявляється теж у роздумуванні. Холоднокровність, штука заволодіти самими собою на випадок власного нещастя і чужого успіху, це здібність не піддаватися ударам душі й тіла, терпеливість і згідливість.

На другому місці після відваги ставлять японці чесність. Є це передівсім справедливість супроти себе самого й інщих, точність, непідозрілість і непідступність у поведінці. У шінтоїстичних святинях знаходимо дзеркала, що завсіди пригадують вірним: "Пізнай себе самого". Відвага, над якою володіє чесність, напевно осягне свій ідеал, яким є спокій і мир внутрішній і зовнішній, якому все загрожує ворог — себто людська користолюбність. Радше бідний, а чесний, ніж багатий, а нечесний!

Третя прикмета, яку вважають вершком чесноти, це любов, яку виявляємо всім у всьому. Є це збір милосердя і спочування, готовости і великодушности, самовідречення, прощання, що обявляється у громадянськім і родиннім житті. Прикметою чоловіка повинна бути справедливість; прикметою жінки — любов. Стережися вчинити кривду безборонному — бо це трусливість, одначе не відмов помочі слабому — це любов. Відважний є той, хто є спочутливий.

Із тих рядків бачимо, що такі гарні правила створила наука Будди, яка має між японськими віруючими дві третині.

Та буддизм помиляється у цьому, що на жінку дивиться, як на гріх, що віддалює людство від його оконечного ідеалу — стати святим, так як Будда. Тому правовірні буддисти не женяться. Та що то булаб у світі за любов без любови жінки? Бо любов ґейш — любов купована — це лише відблиск сонця, без тепла і справжнього світла. Тому японці в основах родинного життя вимогли собі наукою Конфуція, який етичною основою життя признавав родину, почитання предків і бажання потомства. Згідно з наукою Конфуція подружжя це богом освячений обовязок, щоб запевнити собі потомство, а найбільшого проступку допускаються ті подружжя, які не мають дітей. Цим можна пояснити собі те, що японці так страшно множаться і мусять тому зменшувати свої життеві вимоги.

Родинне виховання основується на якнайбільшому послухові батькові й матері, на почитанні предків, яким, попри богів, присвячені доми майже всіх японців.

Батько й мати все мають першенство в пошанівку і любові. Таксамо в їжі, забаві, приємностях, у рятунку перед небезпекою батьки все мають першенство перед іншими членами родини. Чоловік, якого хата горить, мусить насамперед рятувати батька й маму, хочби вони вже були старі та нездібні до життя, а щойно потім жінку, молоду і здорову, й діти, своє щастя і надію. Рятувати насамперед жінку це булоб те саме, що безоглядно рятувати своє власне життя, бо чоловік і жінка, згідно із японськими поглядами, це один орґанізм, розділений на дві одиниці.

Жінка й чоловік це дві особистости, що взаємно доповняються, а святим їх обовязком є мати діти. Неплідність це прокляття богів і причина для розводу. Першим обовязком японки в родині є шанувати свого чоловіка та дбати про діти і домашне господарство, в чім має повну свободу. Чоловік усе є її оборонцем. Рідко трапляється у Японії, щоб чоловік зле поводився з жінкою, а ще рідші бувають випадки жіночої невірности. Вірність, непереможна, що не піддається ніяким приманам, зжилася із серцем японки, а покидає його хіба зо смертю. Ба додержує японка вірности і після смерти чоловіка, бо японські вдови виходять замуж дуже рідко щойно в останніх часах.

Чоловіки також люблять свої жінки, а всеж зберегли собі право мати любовницю, а їх жінки вважають це самозрозумілим. Самособою, ці побічні любощі не є прилюдні, одначе японець не виявляє прилюдно любови і супроти власної жінки. Ба, трапляється, що в присутності чужинця і чужинки говорить на свою жінку і її понижає. Це треба розуміти як акт японської чемности: японець хоче так звернути увагу, що жіночі прикмети гості куди кращі ніж його жінки.

Виглядалоб, що так то японська жінка живе в невільництві, бо не знає того, що ми називаємо життям. Та тут треба зараз зазначити, що ідеалом для японки є спокійне, родинне життя під охороною чоловікової любови. Тому дуже мало жінок у Японії є незамужні. Японки навіть і незрозумілиб того, колиб їх сестри-чужинки говорили їм щось про пута і залежність. Бо японка дуже добре знає, що все, чого потребує, чоловік дасть їй. Колиж часом вагається, зявиться на її устах легенька усмішка, перед якою чоловік не всилі устоятися. Ця усмішка й обійми мягких рамен, це одинока її зброя і в наступі й у відступі, та помилявся би той, хто думав би, що японка надуживає цієї зброї. А буває, що чоловік ожениться з дівчиною із публичного дому, одначе ніколи не докоряє їй за її минувшину.

Так то можемо зрозуміти, чому еманципація жінок у Японії застрягла і чому жіночий рух обмежується лише до охорони жінки перед використовуванням її краси, її слабости і її грошей. Жінка слабша від чоловіка, тому його святим обовязком є обороняти її. Користуватися жінчиними грішми це доказ трусливости і браку відваги, що самі боги карають.

Самособою, що ці патріярхальні прикмети не устоялися в усіх царинах нинішніх тяжких часів. І в Японії нині працюють жінки у фабриках і помало підготовляється і виробляється новий погляд на життя.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

С. Г., Ню Йорк, Н. Й. — Розуміємо Вас і годимося з Вами. Але беріть під увагу, що ми живемо в Америці, а не в Польщі. Тому підхід до справи мусить бути інший. Уже повинні ми бути настільки свідомі й розумні, щоб зрозуміти клич „свій до свого", навіть тоді, коли ми виразно не пишемо, кого нам треба оминати.

Бейон, Н. Дж. — В дописі з Дня Подяки має бути: о. В. Дяків, Пелагія Щомик.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПРОФЕСОРКА ПРОТИ ПРЕЗИДЕНТА.

Дженет Р. Ейкен, професорка англійської мови в Колюмбійськім університеті, виступила проти президента Рузвелта з закидом, що він підчас своєї промови, виголошеної з плятформи залізничого воза на стації в Шеін, у стейті Вайомінг, ужив граматично неправильної форми англійської мови.

Казала проф. Ейкен, що президент сказав:

„Engineers are human just like I am."

Тимчасом у цьому місці „лайк" не вживається, але „ез"

Коли президентові звернули увагу на завваги професорки, він з усміхом спитався, чи не рапортували його ґазети зле. Алє офіційний стенографічний протокол з його промови доказав, що президент справді сказав так, як йому закинула професорка Ейкен. Іншими словами, стверджено, що президент ужив неграматичної форми й що він признався, щь це зла граматична форма.

Коли таке трапилося Рузвелтові, котрий вважає на свою мову й вимову, то це заставляє нас спитатися: Коли такий чоловік помиляється в англійській мові та вживає неграматичних форм, то хто властиво вживає цеї мови граматично?

ХТО ВИНЕН?

Відомий американський фейлетоніст Гейвуд Брун, пишучи про цей інцидент, критикує президента Рузвелта за те, що він пробував складати вину на ґазетярів за те, що вони не подали його промови так, як вона була виголошена.

Це ще пів біди, що президент Рузвелт винує ґазетярів тільки за це. Адже якби він пішов був слідами деяких приятелів, він міг би був винувати ґазетярів і за те, що вони придумали інжинірів, граматику або Шікаґо.

НУ Й ЩО З ТОГО?

Каже Гейвуд Брун, що президент Рузвелт був би краще зробив, якби був зовсім не перечив, що він ужив граматичної злої форми, але якби був спитався:

„So what?"

Со гвот? Чуємо його нині всюди. Картає батько сина, що не вчиться, а він каже: „Со гвот?" Питається мати дочки, що вернулася по півночі додому, а дочка: „Со гвот?" Кажете чоловікові: „Так не можна робити, бо великий політик каже...", а той вам: „Со гвот?"

Стало це „со гвот" типічною американською відповіддю на преріжні докори, прикази, поради. Як наше: „Ну, і що з того?" Є воно виразом сумніву у вартість заборони приказу, поради, критики.

В нинішній Америці чуємо його так часто тому, що, видно, Америка переходить через переломовий період, коли приходиться сумніватись у багато вартостей.

ПРЕЗИДЕНТІВ ЗЛОЧИН.

Каже Гейвуд Брун, що президент Рузвелт, діставши прочухана за кепську граматику, повинен був сказати: „Ну, і що з того?"

„Бо й справді", каже Брун, „легко подумати собі про злочини, багато гірші від злого вживання „лайк" у Вайомингу".

Не знаю, чому саме Вайоминг мав би давати президентові право бути свобіднішим з граматикою англійської мови, але й Гейвуд Брун має трохи правди, коли каже, що ломання правил англіської мови не такий страшний злочин, як ломання певних правил поведінки. Можна навіть не виходити поза промову й замітити, що можна говорити зовсім граматично, і говорити дурниці або неправду; а можна говорити розумні річи, а неграматично.

Чи не важніше, наприклад, щоб ми памятали, що саме сказав президент Рузвелт підчас промови в Шеіні, Вайоминг, від того, що ми змісту промови не знаємо, а памятаємо зате, що він ужив злої граматичної форми.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„СВІЙ ДО СВОГО".

Читаємо українські часописи і вже з них добре знаємо, що діється на українських землях. Зокрема знаємо добре, що переживає наш нарід під Польщею. Знаємо, як поляки нас ненавидять, як нас нищать, навіть економічно, бо не дають селянинові кавальчика землі придбати, ні не дають розвинутись навіть українській кооперативі на селі. І не пошанують нашої мови навіть тоді, коли приходимо до них, щоб у них за гроші що купити. Викидають у Львові, як недавно ми читали, навіть тих бідних каменичних сторожів, коли вони признаються до українського народу.

Так є в старім краю. Але навіть тут в Америці наражуємося нераз на зневагу, коли купуємо в тих, що ненавидять наш нарід, нашу мову, нашу назву. Це може потвердити неодна українська жінка, що робить закупна.

Яка на це порада? Попирати свій рідний промисл і свої рідні бизнеси та своїх рідних безнесменів. А купуючи у них, домагатися, що коли продають старокрайові товари, то щоб ті товари по можности походили з українських рук, від українських продуцентів у старому краю. А там уже такі є. А як у дечому нема, то будуть, як тільки там знатимуть, що тут є українські бизнесмени, що настільки свідомі й патріотичні, що хочуть допомогти Рідному Краєві ще й у тій ділянці.

Та в усякому випадку всі ми, а зокрема наші жінки, повинні памятати, що нам треба держатись клича „свій до свого".

Станислава Гурин,
з 204 від. У. Н. С.

ВАРТ ПИСАТИ ПРО У. Н. СОЮЗ.

Може дехто здивується, що так часто пишеться в „Свободі" про У. Н. Союз. А я скажу, що добре, що так робимо. Бо є про що й про кого писати. У. Н. Союз це наша гордість і наша сила. Дехто ще цього добре не розуміє, бо не хоче трохи застановитись, як виглядалоб наше життя в Америці, якби не було У. Н. Союзу.

Мусимо признати, що маємо порядок у нашій орґанізації. Головні урядники таки добре дбають, щоб наша орґанізація була добре заґосподарена, щоби була ведена чесно та щоб У. Н. Союз остався надалі тою патріотичною провідною орґанізацією, якою завжди був. Треба тільки, щоб у тій праці совісно й ревно допомагали наші відділові урядники. Є їх в У. Н. Союзі 1,203. Кожний з них, навіть у найменшім відділі, міг би легко придбати для У. Н. Союзу в часі одного року хоч 3 нових і молодих членів. А це був би великий поступ і велика поміч У. Н. Союзові. Оте повинні ми мати на увазі, про те думати і про те писати. Бо це будує нашу народню силу в Америці.

Михайло Довгий,
з 370 від. У. Н. С.

З ОБЄДНАННЯ

Згідно з § 18. статуту „Обєднання Українських Організацій в Америці" і на підставі ухвали екзекутиви з 26. листопаду б. р., відбудеться в **Джерзі Сіті, Н. Дж., 83 Ґренд стріт, в суботу, 18. грудня 1937 р.**

РІЧНЕ ЗАСІДАННЯ ВИКОННОГО КОМІТЕТУ „ОБЄДНАННЯ"

з таким порядком нарад:

1. Відкриття.
2. Звіти екзекутиви.
3. Звіт контролі.
4. Реферати з боку молоді й старшої ґенерації на тему: Відношення між двома поколіннями української іміґрації в Америці.
5. Внески і запити.
6. Ухвалення резолюцій.

Наради зачнуться в годині 1-шій пополудні. Всі члени виконного комітету обовязані бути на засіданні.

Заввага: Хто з молоді бажав би бути на засіданні як гість, хай зголоситься до президії.

За "Обєднання Українських Організацій в Америці":
Омелян Ревюк, предс.; **Д-р Лука Мишуга**, секр.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ
(за листопад 1937).

ПРИХІД:

З переносу	$23.11
Прихід у листопаді	2,212.13
Разом	$2,235.24

РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Інваліди	$900.00	
2) Визвольна боротьба	380.00	
3) Рідна Школа	300.00	
4) Політичні вязні	200.00	
5) Народній Дім у Костерівцях	194.00	
6) Сироти	55.00	
7) Союз Українок і Дім Лесі Українки	30.00	
8) Вістник Л. Н. у Львові	28.00	
9) Народня Лічниця у Львові	25.00	
10) Українському ґенералові	25.00	
11) Письменникам	25.00	
12) Народній Дім у селі Сілець, п. Стебник	7.00	
13) Кошти висилки грошей	15.00	$2,184.00
б) Кошти удержання канцелярії		25.00
Разом		$2,209.00

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Прихід	$2,235.24
Розхід	2,209.00
З кінцем листопаду остається в касі Обєднання	$26.24

Обєднання Укр. Організацій в Америці.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ТРОЙ, Н. Й.
$150 з Листопадового Свята на Край.

Дня 28 листопаду тройські українці відсвяткували свято Української Державности. Програма свята була гарна, повна і стисло звязана з темою дня. Й у церкві і в салі було так, як треба.

Того дня зложено $150, як дар любови для тих, котрі з любови до рідної Батьківщини-України віддали все, що найкращого мали. Кошти, получені з улаштуванням свята, покрила місцева парохія.

Найблагороднійша чеснота, поза чесноту у відношенні до св. Церкви, є загальне добро Батьківщини. Любов до Батьківщини родить добрі звичаї, а добрі звичаї родять любов до Батьківщини. Українці в Трою мають одно і друге.

Щоб осягнути бажану благородну ціль, потрібно найміцнішої єдности. Коли є єдність, то й робота приносить бажаний вислід. А як буде стисла єдність, тоді й перемога над ворогом певна.

Підписаний дуже радіє, що українці в Трою так гарно й патріотично відсвяткували цьогорічне Свято Української Державности. Славно, тройські громадяни! Виконуючи свої обовязки, ми вчимося, як робити їх. Тому, що ви виконуєте свої релігійні і національні обовязки совісно, хочеться працювати між вами. Хочеться також потерпіти, коли цього обставини вимагають.

Повище згадану суму зложили: Громадянський Клюб $30; бр. св. Николая $20; тов. ім. Т. Шевченка $10; Сестр. св. Ольги $10; з панахиди в церкві $16.55; о. Н. Н. $5; по $2: П. Бойко, Текля Куріца, І. Базар, І. Загоруйко; по $1: Г. Джинджиристий, В. Колодій, Анна Джинджириста, М. Іванечко, О. Заяць, М. Ониськів, П. Пняга, І. Дмитерко, Д. Керман, О. Било, Софія Ференц, П. Реґанич, П. Джинджиристий, О. Бомба, І. Урбан, О. Спяк, Д. Петрицький, С. Чайковський, П. Орецький, С. Левкович, І. Борк, Х. Захарчук, І. Данила, П. Мента, М. Тихоня. Разом $124.55. Дрібними зібрано $25.45. Загальна сума $150. Ці гроші вислано до краю для українських інвалідів через „Обєднання".

Малий громадянин.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ.
Листопадове Свято.

День 28 листопаду останеться памятним довгий час у нашій громаді. Того дня заходом укр. прав. церкви, Народнього Дому й усіх існуючих тут товариств відбулося Листопадове Свято. В місцевій церкві о. Врублевський з Коцвил відправив панахиду по поляглих українських вояках. При тій нагоді виголосив проповідь, у якій як учасник визвольних змагань згадав про геройські змагання Українських Січових Стрільців, про те, як вони нераз у голоді і холоді, але з піснею на устах ішли в бій за краще завтра українського народу. Проповідь викликала серед присутніх дуже глибоке враження. Підчас панахиди співав місцевий хор під управою пароха о. І. Палія.

По панахиді відбувся концерт, що розпочався піснею „Май контрі". Вступне слово виголосив о. І. Палій. Він палкими словами згадав причини, чому ми святкуємо листопадові дні, та що вони означають.

Опісля Д. Галичин, головний рек. секр. У. Н. Союзу, виголосив святочну промову і в ній зясував долю української держави від княжих часів дотепер. Згадав про цей радісний день на З.У.З., коли то 1. листопаду зявився на львівському ратуші жовто-блакитний прапор, символ української державности, та зясував ті моральні користі, які виплівають для українського народу з листопадового зриву.

Потім хор відспівав 4 пісні, переплітані деклямаціями, які виконали молоденькі націоналісти: Петро Андрусь і Роза Гринишин.

Другий святочний реферат виголосив Іван Білинський, студент з Честер, Па., який недавно прибув з рідного краю. Бесідник, як очевидний свідок і учасник визвольних змагань, у своєму рефераті представив суть українського націоналізму на всіх наших землях під ворожими окупаціями та долю і геройську боротьбу українських націоналістів під польським режімом. Гром. Дембицький зясував зібраним оба реферати, звертаючи увагу присутніх на підхід до ріжних суспільних справ старшого учасника визвольних змагань і молодшого. Дальше хор відспівав сім стрілецьких пісень. На заклик о. Врублевського перепроваджено на салі збірку на українських інвалідів. Збіркою занялися гром. Петро Сас і о. Врублевський. Збірка принесла $46.36. Розходу було $20.35. Вислано через Обєднання $26 на українських інвалідів. Свято закінчено національним гимном „Ще не вмерла Україна".

Слід замітити, що ціла програма була виконана дуже вдало. Хор співав гарно, а також промови були річеві.

Жертви зложили: С. Дембицький, Т. Гула по $2; Д. Галичин, о. І. Врублевський, о. І. Палій, П. Сас, С. Поперечний, Й. Скочиліс, І. Білинський, А. Хадай, Т. Труш, М. Вацишин, І. Шведа, Т. Човган, М. Марцінишин, Ф. Музика, Г. Косовський, А. Плішевська, А. Кобилянська по $1; А. Турніцький, Ф. Богатий, П. Заплітний, П. Причишин, П. Турчин, П. Процак, М. Сушинський, А. Марків, І. Німець, Й. Тиравський, Г. Ґураль, П. Гринишин, І. Білинський, М. Кукарський, А. Ліщинська, Е. Заячківська, М. Гичка, М. Мальговська, Марія Качмар, Анна Колодій, Анна Білик, Ева Процик, Катерина Саґан, Анна Майор, Параскевія Гринишин по 50 ц.; І. Тиравський 35 ц.; І. Івашко, В. Чернецький, В. Шатинський, С. Гливяк, С. Тур, М. Процак, І. Ференц, Д. Сас, М. Кузян, Н. Андрусишин, Ю. Цицик, О. Тимчишин, М. Подоляк, Д. Фабрика, І. Стахів, О. Білинська, П. Гамбіцький, Н. Ґурний, Анна Гнатовська, Р. Косовська, Ева Марків, Р. Івашко, К. Сас, Анна Гарванко, Анастасія Ковалик, Е. Шатинська, К. Січка, Анна Кузян, Марія Особа, Анна Прокоп, Я. Німець, Анна Білик, панна Німець, К. Заячківська, Р. Гурна, Анна Бочак, Марія Качмар, Е. Андрусишин, пані Ференц, Анна Базилюк по 25 ц.

Присутній.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

КЛОПІТ МІЖ ЗАРЯДОМ І РОБІТНИКАМИ У ФАБРИКАХ ФОРДА.

У Дірборні, Мішиґен, поліція арештувала 60 членів юнії автомобільних робітників, звязаної з Комітетом Промислової Організації, закидаючи їм, що вони здержують вуличний рух перед Фордовою фабрикою Ривер Руж, пробуючи роздавати юнійну літературу проти зарядження поліції. На образку дірборнський поліцай відводить до вязниці одного юніста. Юнія уникала забурень.

В адвоката.

— Пане меценасе, прошу мені сказати, чи сусіди можуть внести скаргу, коли в близькім мешканні жінка так дуже свариться з чоловіком, що сусіди не можуть заснути?

— Гадаю, що так. А ви певно один із сусідів?

— Ні, я її чоловік.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

На інвалідів і визвольну боротьбу.

Відділ ОДВУ ч. 18 переслав через Обеднання на інвалідів $17.05 і на визвольну боротьбу $10.45. Разом $27.50.

Олекса Березівський.

ПАЛМЕРТОН, ПА.

На інвалідів.

В неділю, 28. листопаду ц. р., по Службі Божій о. М. Скородинський відправив в укр. церкві св. Володимира панахиду за полеглих борців у боротьбі за волю України. Притім він виголосив патріотичну проповідь і закликав присутніх зложити жертву на українських інвалідів. Зложили по $1: о. М. Скородинський, С. Новацький, Т. Пацірковський, А. Деркач, І. Климишин, В. Саган, М. Сікорський, С. Деркач, В. Дутко, С. Дмитрик, П. Сусак, С. Савчинець, І. Прокопишин, Марія Нич; Ірина Дмитрик $1.25; по 50 ц.: І. Васильковський, Г. Третяк, І. Сидоряк, І. Ковтонюк, М. Процак, П. Періг, К. Твурковський, Г. Мацюк, Н. Кость, К. Бакун, А. Царинська; по 25 ц.: Антін Малий, Н. Савка, М. Кость, В. Мілкович, Анна Деркач, А. Гишта, Анна Пордош; дрібними $1.80. Разом $27.80. Збіркою занялися С. Новацький і А. Деркач. Гроші вислано через Обеднання на інвалідів.

А. Деркач.

ГЛЕСТЕНБЕРІ, КОНН.

На народні цілі.

Українська гр.-кат. парохія св. Івана Хрестителя в Ґлестенбері, Конн., на зазив о. С. Баландюка зложила на українських інвалідів у краю $13.21. Ця сама громада відсвяткувала 25. листопаду „День Подяки". При тій нагоді також не забуто про старий край і на руки Петра Соляра, заступника предсідника місцевої парохії, зложено на інвалідів і сиротинець у Філядельфії $19.20. Зложили по $1: Л. Сидоряк, Ева Кейда, А. Ваканюк, К. Чупіль, о. С. Баландюк, пані Коска, Д. Кучер; по 50 ц.: П. Соляр, А. Маришняк, М. Когут, Ф. Крісь, Чехович, М. Саламаха, Е. Саламаха, Е. Саламаха і П. Ґреґозій; дрібними $8.20. Гром. Йордан з Гартфорд, голова тамошнього відділу О. Д. В. У., пригадав нашим громадянам, що треба також зложити щось на політичних вязнів. Отож громадяни зложили $6.25. Усіх грошей вислано до краю через Обеднання $28.66, з того $6.25 на політичних вязнів, а решту на інвалідів.

Г. В. Стисло.

ЛІТЛ ФОЛС, Н. Й.

На інвалідів.

В неділю, 14. листопаду, о. І. Шнурер відправив в укр. прав. церкві панахиду за полеглих героїв України та виголосив проповідь про визвольні змагання нашого народу. При тій нагоді він підкреслив, що ті, що колись боролись і втратили своє здоровля в боротьбі і тепер є інвалідами, потребують помочі. Опісля переведено збірку, яка принесла $6.81. До цього доложив ще о. Шнурер з мирування $1.69 і окремо доложили отсі громадяни: М. Скасків $1; А. Бортняк 75 ц.; по 50 ц.: Я. Білик, А. Гливич, С. Бринь; С. Залізняк 25 ц. Разом вислано через Обеднання на інвалідів $12.25.

Н. Паламар.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

На викуп дому Лесі Українки.

Члениці сестрицтва Непорочного Зачаття на своїм місячнім мітінгу 27. жовтня ц. р. одноголосно ухвалили дати зо своєї каси $10 на викуп дому Лесі Українки. Гроші вислано через Обеднання.

Як відомо місцевим жінкам, наше сестрицтво все несе моральну і матеріяльну допомогу потребам рідного краю. Тому добре булоб, якби до нього громадно вступали місцеві жінки.

Ксеня Чагарин.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

На народні цілі.

Відділ Союзу Українок в Рочестер вислав через Обеднання до краю $35 з таким призначенням: $10 на інвалідів, $10 на Рідну Школу, $15 на політичних вязнів.

Євдокія Іванів, секр.

ДРІБНИМИ ДАТКАМИ ЗЛОЖИЛИ НА РІЖНІ ЦІЛИ.

М. Костишин, Джемейка, Н. Й., $2 на інвалідів. А. Реновець, Арґусвил, $1 на інвалідів. П. Гриньшин, Асторія, Н. Й., $2 на інвалідів. Катерина Чорній, Вестервил, Н. Й., $1 на інвалідів, $1 на дім Лесі Українки. П. Демчина, Бейрдфорд, Па., $2 на інвалідів. Лука Деячук, Нортгемптон, Па., $1 на інвалідів. А. Кохан, Джоліет, Ілл., $1 на дім Лесі Українки. Всі ці датки переслано індивідуально через Обеднання.

ГАРТФОРД, КОНН.

На інвалідів і сиротинець.

Дня 21. листопаду ц. р. укр. гр.-кат. парохія в Гартфорді святкувала храмовий празник св. Архистратига Михаїла. По Службі Божій була спільна гостина, на якій зібрано $40 на такі цілі: $20 на українських інвалідів, які вислано через Обеднання, і $20 на сиротинець у Філядельфії, які вислано впрост на місце.

Комітет.

Це залежить.

Пані вернулася знад моря з вакацій, якась дивна, сумна. Запримітив це чоловік і питається:

— Що з тобою, Юльцю? Що тобі долягає? Чи ти наробила довгів, чи може була мені невірна?

— А що ти волів би? — питається цікаво жінка.

— Гм... — відповідає чоловік — це залежить, чи великі дуже довги.

Нічна пригода.

— Коли я збудився вчора в ночі, завримітив, що хтось перешукує кишені мого убрання. Я схопив револьвер, але не вистрілив.

— Чому?

— Бо не хотів стати вдівцем.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайні місячні збори відбудуться у вівторок 14-го грудня, в годині 7:30 вечером, під ч. 386 Джанстави Евеню. Просимо всіх членів прибути точно на означений час, бо є важні справи до полагодження; а довгуючі члени хай вирівнають свої вкладки, щоби довгу не перетягати на слідуючий рік. — В. Кушнір, рек. секр.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (34)

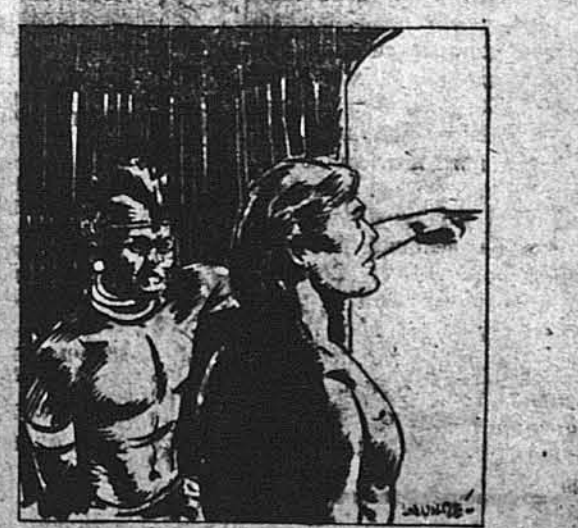
В першій хвилині Джейн подумала, що вона моглаб урятуватися, колиб вискочила на найближче дерево. Але в другому моменті її охопила лють, що вона мусить віддати свою добичу звірові. Ця лють спантеличила її і вона несвідомо почала робити дуже нерозумну річ: почала натягати на свій лук стрілу, щоб нею вистрілити в леопарда.

Натягнувши з цілої сили лук, вона випустила стрілу, яка вбилася в грудну клітку звіра. Очевидно, що ця стріла не могла положити трупом звіра. Вона тільки ще більш розярила його. Не надумуючись довго, леопард присівся і скочив у напрямі Джейн. У шатрі чули рев звіра, а хвилю пізніше чули людський крик. „Мій Боже! це жіночий крик!" — закликав Бравн.

У тім самім часі Тарзан також переживав хвилі великої напруги. Невідома фігура підповзала до нього все ближче й ближче, а він ніяк не міг догадатися, чи наміри цеї фігури є приятельські, чи ворожі. Коли фігура підійшла до нього на кілька цалів, він запитався: „Хто ти є?" „Я є Ґупінґу, чарівник", відповіла фігура. „Я прийшов увільнити тебе, кавуру".

Тарзан усміхнувся, а чорний продовжав: „Я тобі поможу. Але ти, вернувшись до своїх, мусиш переконати їх, щоб не крали більше наших дівчат". По хвилі перерви Ґупінґу продовжав: „Але я не можу вивести тебе звідсіля. Все, що я можу тобі зробити, є перерізати мотузки на руках і ногах. Про решту ти мусиш думати сам. Це не буде легко".